

PRISPEVEK DUHOVNE OSKRBE V SLOVENSKI VOJSKI

CONTRIBUTION OF SPIRITUAL CARE TO THE SLOVENIAN ARMED FORCES

Professional article

Povzetek Duhovna oskrba pripadnikov Slovenske vojske (SV) in njihovih družinskih članov je razmeroma nova, vendar je kljub temu danes že precej razpoznavna in samoumevna. Slovenski vojaki so bili sicer skozi zgodovino deležni neke oblike duhovne oskrbe vse do konca druge svetovne vojne, po letu 1945 pa je ta v celoti zamrla. Ponovno uvajanje pastoralnega dela v vojsko se je začelo leta 2000 s sprejetjem dveh sporazumov. Na podlagi spremenjene in dopolnjene zakonodaje je bil ustanovljen Vojaški vikariat (VVIK), ki ima v svoji sestavi vojaške kaplane in pastoralne asistente (versko osebje po ženevskih konvencijah). Njihovo delo je vsestransko in raznoliko. Nekatere naloge, ki jih opravljajo, so značilno pastoralne, kot sta oznanjanje vere in podeljevanje zakramentov, druge pa so bolj specifične in so povezane s posebnostjo vojaškega poklica in življenja. Posebna duhovna oskrba se kaže takrat, ko so pripadniki SV na dolžnosti zunaj domovine, saj se spoprijemajo s popolnoma drugačnimi težavami, potrebami in izzivi. Versko osebje pa ne poskrbi le za pripadnike SV svoje veroizpovedi, temveč omogoča duhovno oskrbo tudi pripadnikom drugih ver in prepričanj. Versko osebje izraža pozitivno energijo v organizaciji in je nekakšna vest človeškosti v vojski. Je tudi vojakov prijatelj in svetovalec. V miru in še zlasti v težkih razmerah je tisti, ki pomaga tako poveljujočim kot vojakom, da so njihove odločitve moralne, etične in vredne človeka.

Ključne besede *Duhovna oskrba, Slovenska vojska, Vojaški vikariat, versko osebje, vojaški kaplan, pastoralni asistent.*

Abstract Spiritual care provided for the members of the Slovenian Armed Forces (SAF) and their family members is a relatively new, yet already well-recognized and a perfectly self-understood service. In some form or another, spiritual care had been offered to Slovenian soldiers up until the end of World War II, when after 1945 the service was completely neglected. The reintroduction of the pastorship into the military started with the endorsement of two treaties in the year 2000. The newly amended and

supplemented legislation was the basis for the founding of the Military vicariate. This service consists of military chaplains and pastoral assistants (religious personnel according to the Geneva Conventions), whose work is complex and versatile. Some of their tasks are of a typical pastoral nature, for instance proclamation of religion and administration of the sacraments, while others are adapted to specifics of military life and profession. The significance of spiritual support becomes especially evident when members of the Slovenian Armed Forces are deployed on missions abroad, and have to deal with entirely different challenges, problems and needs. Religious personnel offer support not only to those members of the Slovenian Armed Forces who share their faith but also to those of other religious or spiritual beliefs. Religious personnel are the cornerstone of positive energy in the organization and a kind of conscience of humanity within the military. Furthermore, they are also soldier's friends and counsellors. In time of peace and, especially, in times of hardship, they are the one who offer support to commanding officers and soldiers and guide their decisions on the path of morality, ethics and human dignity.

Key words *Spiritual care, Slovenian Armed Forces, military vicariate, religious personnel, military chaplain, pastoral assistant.*

Uvod Duhovna oskrba¹ je začela v SV opravljati naloge in sodelovati v nastajajočih projektih celostne skrbi za pripadnike leta 2000, in sicer v okviru tako imenovane Direktorata za profesionalizacijo SV. Uveljavitev duhovne oskrbe pripadnikov v SV je bila za mnoge uresničitev upanja, za nekatere pa strokovni in socialni izziv. To razmeroma novo delovno področje, sodelovanje z ustaljenimi strukturami in edinstvene metode dela VVIK pomenijo prelomnico v življenju in delovanju SV. Formalizacija in institucionalizacija v VVIK, ki je prištabna enota Generalštaba Slovenske vojske, združuje vse delavce na področju verske oskrbe pripadnikov ter njihovih družinskih članov, bodisi na službovanju doma, v Republiki Sloveniji, ali na vajah doma in v tujini, bodisi v mednarodnih operacijah kriznega odzivanja v okviru zveze Nato ali Partnerstva za mir. Delovanje teh delavcev med pripadniki in njihovimi družinskimi člani se imenujemo pastorala. To je strokovni izraz za strokovno področje duhovne oskrbe pripadnikov in vsega, kar partnerske vojske, gledano s strani vojaške organizacije, poimenujejo »wellfare« ali »wellbeing«. Širina poslanstva zahteva obvezno vključenost sedanjih in novih struktur, katerih poslanstvo je »mehkega tkiva« v značilno standardiziranih vojaških institucijah in vključenost v skoraj vse dele poveljevanja in kontrole. Pastorala pripadnikov VVIK je v glavnem služnostna tako po svoji naravi kot tudi s področja avtoritete, ki jo prinašajo sistematizirana mesta v vojaški liniji. Delovanje VVIK sledi ustaljenim vojaškim

¹ Duhovna oskrba vojakov pomeni pravico vojaškega osebja do izpovedovanja vere, zato je glede na posebnost stanja v Sloveniji, ki je v zadnjem desetletju predvidevala možnosti izpovedovanja vere samo za vojaške obveznike med služenjem vojaškega roka in med vojaškimi vajami, ne pa celotnega vojaškega osebja, uporabljen tudi izraz duhovna oskrba vojaškega osebja. To pomeni duhovno oskrbo vseh, ki jih zadeva vojska tako v miru kot med vojaškimi vajami ali vojno, pa tudi v večnacionalnih enotah vojakov na rednem služenju, poklicnih vojakov, podčastnikov in častnikov, posameznikov, ki po pogodbi začasno delujejo v vojski, in civilnega osebja, ki deluje v vojski, ter tudi njihovih družin (Plut, 2002, str. 16).

načinom komunikacije in zaradi svoje religiozne izvornosti vnaša, upošteva in korenini v načelih izvorne denominacijske (religiozne) pripadnosti. Vsak pripadnik VVIK dobi najprej formalno izobrazbo teologa neke verske skupnosti, nato mandat verskega predstojnika, šele potem pripadajoče sistematizirano delovno mesto, in sicer šele po opravljenih zahtevanih vojaških usposabljanjih in urjenjih. Desetletno obdobje delovanja VVIK nosi v sebi izkušnjo predrežimskih časov, od monarhičnih do republikanskih sistemov, na podlagi legalnih izmenjav Nata pa tudi izkušnje kontinuirane rasti institucij verskega oskrbovanja pripadnikov vojsk.

1 DELOVANJE

1.1 Institucionaliziranost delovanja

Na podlagi Zakona o verski svobodi in Sporazuma med Vlado RS in verskimi skupnostmi je VVIK prištabna enota GŠSV. Med verskim osebjem sta navzoči Rimskokatoliška cerkev in Evangeličanska cerkev. Ob zavedanju, da so navzoče tudi druge veroizpovedi, je versko osebje zavezano ekumenskosti delovanja glede vseh krščanskih veroizpovedi in interreligioznosti delovanja ne glede na versko pripadnost.

Versko osebje je po sistemizaciji del VVIK in kot takšno dodeljeno poveljstvom in enotam SV, kakor opredeli načelnik VVIK v svojem imenovanju v dogovoru z načelnikom GŠSV. Sistemizacija je torej enovita in v zadevah oskrbovanih enot ne moti, temveč podpira načelo enostarešinstva in linijo poveljevanja in kontrole. V svojem poklicnem življenju je torej versko osebje del enote in del VVIK. Hkrati je po izvorni verski pripadnosti zagotovljena povezljivost s hierarhičnimi ravnmi lokalnih verskih skupnosti (Muhič, 2005, str. 89).

1.2 Interdisciplinarnost delovanja

Versko osebje² prihaja v SV sicer iz neke matične cerkvene ali verske skupnosti, pri svojih nalogah pa uporablja metode »širokopasovnega« pristopa. Obširna teološka izobrazba daje modus vivendi (način življenja), ki že sam po sebi zahteva odprtost za nove izzive in zmožnosti povezovanja različnih parareligioznih disciplin. Pri modusu operandi (načinu delovanja) pa uresničevanje nalog zahteva uporabo pristopov psiholoških, zgodovinskih, socialnih, ekonomskih in drugih znanosti. Pri tem ne gre toliko za izključno versko oskrbovanje, kot za sprejemanje posameznika v vsej njegovi širini, celovitosti, enkratnosti, drugačnosti in sposobnosti (Urek, 2010, str. 120).

Zaradi posebnosti vojaške ustanove je za versko osebje znotraj vojske zato delovna nujnost poznavanje zakonodaje, vojaških predpisov in razvoja civilno-socialne

² *Versko osebje deluje v vseh trenutkih vojakovega življenja. Sodeluje pri usposabljanjih, na terenskih vajah in tudi pri delu na mednarodnih vajah ter v MOM. Vodilo pri delu verskega osebja je Zvest Bogu in domovini. Iz tega izhaja prizadevanje za zvesto služenje vojaku in širši skupnosti, ki je utemeljeno z lastno izkušnjo duhovnega življenja in vere v Boga (Vojaški vikariat).*

infrastrukture, da je lahko svetovanje, kolikor je le mogoče, kakovostno, podprto z argumenti in ažurno. Pojem permanentnega izobraževanja, s katerim v življenju verske skupnosti označujemo nenehno nujnost poglobljanja vsebin in pridobivanja novega znanja, se tako pokrije z obveznim vojaškim strokovnim usposabljanjem, ki mora biti raznovrstno, dinamično in inovativno. Pri udeležbi na usposabljanju pride do izraza notranja komunikacija v enoti verskega osebja, saj je pretok izkušenj eno izmed glavnih načel delovanja.

1.3 Profiliranost delovanja

Versko osebje je na območju pripadnikove razpetosti med njegovo vestjo, izvršitvijo naloge in cilji družinskega življenja. V tem se kaže enkratnost poslanstva in službe verskega osebja med pripadniki. Versko osebje mora tako v sebi nositi znanje svoje izvorne verske pripadnosti, poznavanje položaja oskrbovanih pripadnikov in sposobnost kakovostnega svetovanja v luči pospeševanja in graditve človeškega dostojanstva. Neposreden stik z dejanji pripadnikove vesti zahteva ozko specializirano znanje verskega osebja, ki mora voditi k oddaljevanju od slepe samovoljnosti in graditi kohezivnost ter pripadnost enoti z objektivnimi pravili nravnosti. Specifičnost poslanstva zahteva vojaško znanje, ki ga žlahtnijo izkušnje verskih skupnosti na področju dela z ljudmi. Iz procesa razvijanja svobodne volje in avtonomnosti posameznika mora versko osebje zaradi svojih izkušenj in znanja podajati smeri in mnenja liniji poveljevanja in kontrole pri vojaški socializaciji, z namenom dosegati postavljene cilje. Hkrati so versko osebje v procesih svetovanja in povezovanja usposobljeni strokovnjaki z občutkom za preprečevanje mogočih odklonov: mobinga, nadlegovanja, nasilja, samovolje, krivice itn.

2 PODROČJA

2.1 Dialoška odprtost

V sistemu vojske, ki temelji na standardiziranosti in ustaljenosti, človek zlahka postane brezimen del sistema. Kljub različnim poskusom osredotočanja na posameznega pripadnika in zagotavljanju njegove individualnosti znotraj enote je enota tisti vitalni del vojske, ki jo poveljniki upravljajo v nadrejenih strukturah, ki jih določa parlament kot zbor voljenih predstavnikov ljudstva. Izkušnje verskega osebja kažejo na številne načine krepitve posameznikovega dostojanstva znotraj enote s hkratno krepitvijo pripadnosti tej enoti. Duhovna oskrba omogoča posamezniku izpolnitev osebnostnih hotenj v njegovem delovnem okolju.

Sodelovanje verskega osebja s poveljujočim enote zagotavlja liniji poveljevanja in kontrole informacije o stvarnem počutju pripadnikov. Osebje VVIK zato kljub na prvi pogled celostni enovitosti prištabne enote goji ideološko odprtost komuniciranja z linijo poveljevanja in kontrole ter z drugimi službami pri delu z ljudmi (Muhič in Kračun, 2010, str. 122). Pri tem sta bistvena odprtost osebja VVIK v pastoralnem kolektivu in zagotavljanje skoraj absolutne pretočnosti informacij z linije poveljevanja in kontrole.

2.2 Celovita usmerjenost

Za poveljnika enote, ki je najpomembnejši člen zagotavljanja ciljev nadrejene politike, je kakovostna informacija o najdenju pripadnika na določeni dolžnosti bistvena. Pripadnik pri opravljanju vojaških dolžnosti ni izvzet iz celotnega delovanja civilnega sveta, tako kot je iz družinskega okolja. Umetelnost prepletanja domačega okolja družine z opravljanjem vojaške dolžnosti je pri poveljujočih brez karizme prepuščena posamezniku, njegovi iznajdljivosti in čezmernemu obremenjevanju posameznikov – sotovarišev v enoti. Poveljujoči s karizmo, ne glede na svojo versko in svetovnonazorsko pripadnost, pri delu združuje s svojimi podrejenimi mnenje verskega osebja in ga po modri presoji vključuje tako pri načrtovanjih kot tudi poročanjih in analizah. Stabilnost sistema je namreč popolnoma odvisna od zadovoljivega počutja pripadnika, ki je željen prihodnjih nalog in zaradi njih ni v stresu. V vojaškem sistemu želeni model učenja iz izkušenj je med osebjem VVIK tako rekoč delovna nujnost in je že ustaljen. Tako dobljene in presojane informacije so avtoriteta za odločitve nadrejenega, pa tudi detajl, na podlagi katerega pripadnik določa stopnjo svojega zadovoljstva z delom in življenjem v enoti. Versko osebje s svojim poznavanjem pripadnikovega socialnega, verskega in kulturnega okolja omogoča liniji poveljevanja in kontrole pomembno informacijo pri možnostih izvedbe neke naloge. Prilagodljivost individualne pastorele omogoča tudi bliskovit preobrat v primeru spremembe poveljnikove odločitve. Pri tem se pripadnik ne čuti manipuliranega, zapostavljenega ali razosebljenega, temveč zaradi celovitosti pristopa postaja nepogrešljivi del sistema sprememb in vizije napredka. V to delovanje je vključen v vsej polnosti svojega dostojanstva kot osebnost in kot del svojega okolja. V njem se dviga raven zagotovljene socialne varnosti, v kateri je mreža odnosov, tako formalnih kot neformalnih, trdna in pregledna. Za pripadnikovo zadovoljstvo je namreč zelo pomembna tudi gotovost, da sistemu ni vseeno za dobro počutje njegovih najdražjih.

2.3 Zgodovinskost vloge

Procesi demokratizacije civilne družbe imajo gotovo vpliv tudi na večje sisteme, kot je na primer vojska. Z demokratizacijskimi procesi človek kot osebnost pridobiva na polnosti svojega pomena. Prav zagotavljanje pravic do človekovega dostojanstva je ena izmed gonilnih sil v poslanstvu verskega osebja. Z razvojem vojaških struktur v modele postmoderne vojske dobiva vojaški aparat obrambno-varnostni značaj, pri katerem sodeluje človek s polnostjo svoje vesti, zato postane opravljanje teh nalog častna dolžnost. Duh oziroma atmosfera v enoti, v kateri je ta naravnost prevladujoča, mora biti sad prizadevanj verskega osebja. Hkrati daje ta častna dolžnost širino delovanja v mednarodnih operacijah tudi zunaj meja RS. Versko osebje mora že samo živeti po načelih popolnega spoštovanja človekovih pravic in tako z osebnim zgledom kot tudi delovanjem ter govorjenjem dvigovati raven takšne ozaveščenosti pri pripadnikih. Versko osebje tako najdemo tudi kot poznavalce in svetovalce v zadevah sodelovanja s civilnimi človekoljubnimi organizacijami ter pri poglobljanju etične zavzetosti na področju osebne vesti.

3 VSEBINE

3.1 Razvejanost pastorale

Razvejanost pastorale določajo načrti VVIK, potrebe pripadnikov in njihovih družinskih članov ter izkušnje primerljivih vojsk. V dosedanjem delu je bila pastorala priprave na zakramente in podeljevanja zakramentov prevladujoča in je izviralna iz potreb pripadnikov ter njihovih družinskih članov. V sistem pastoralnih podpornih dejavnosti so se že kot ustaljeni programi vključili tudi družinski vikendi, otroški tabori in počitniški tedni, tečajji meditacij, duhovne vaje ter različne delavnice, tako za otroke in pripadnike kot tudi za njihove partnerje.

Skupaj s skrbjo za ostarele in obolele družinske člane obsega celota programov sistem medgeneracijskega sobivanja in zagotavlja integralnost celostne skrbi za pripadnike³, in sicer od snovanja družine do pietetnih pozornosti do pokojnih pripadnikov ali njihovih družinskih članov (Šteiner, 2010, str. 9).

Poleg programskih in tečajnih dejavnosti sta zagotovljena tudi permanentno versko izobraževanje in poglobljanje prek rednega sistema verskega pouka otrok do priprave odraslih na zakramente in predzakonskih tečajev. S pastoralnimi pristopi se podpira tudi osnovna vojaška drža, na primer ponos zaradi pripadnosti SV (mednarodna vojaška romanja) (Plut, 2005, str. 71).

Srečevanja ob pastoralnih dogodkih (jubileji, zakonska srečanja, družinske dejavnosti) zagotavljajo medsebojno komunikacijo širših osebnih okolij pripadnikov in krepitev zaupanja v stabilnost vojaških zaposlitvenih struktur. Modeli, ki jih versko osebje pri svojem delu uporablja, so večinoma preneseni iz civilnih okolij, vendar prilagojeni posebnosti vojaškega načina življenja ter obogateni z najnovejšimi spoznanji sociologije, kulturologije, medicine in drugih ved dela z ljudmi v vseh življenjskih okoljih (pedagogika, andragogika itn.).

3.2 Pastoralna v mednarodnih operacijah in na misijah

Za pripadnike v mednarodnih operacijah in na misijah (MOM) in njihove družinske člane doma skrbi osebje v VVIK po zgledu primerljivih vojsk. Takšna pastorala vedno poudarja tudi slovensko narodnost in narodno iznajdljivost. Skrb verskega osebja pri MOM se začne že pred odhodom z usposabljanjem odhajajočih pripadnikov o veri in kulturi območja, na katerega odhajajo, in z blagoslovi družinskih srečanj pred odhodom.

Med MOM poteka za pripadnike na misijah redna pastorala, kar vključuje svetovanje poveljujočim, zakramentalno pastoralo, tečajne dejavnosti, bogoslužne in

³ *Duhovna oskrba pripadnikov in psihološka dejavnost spadata v jedro celostne skrbi. Celostna skrb obsega dejavnosti, s katerimi podpiramo posameznikovo pripadnost kolektivu in organizaciji, ga vsak dan motiviramo, da kakovostno opravlja svoje delovne naloge, ter spodbujamo njegov osebnostni razvoj. Celostna skrb obsega torej različne vsebine, je projekt, katerega cilj sta usmerjanje posameznikovih želja in potreb ter njihovo usklajevanje s cilji organizacije (Vešnar, 2005, str. 13).*

pobožnostne shode, stike z nosilci krajevnih verskih oblasti in izobraževanje pripadnikov o kulturnih in zgodovinskih dediščinah območja MOM (Jakopič, 2010, str. 111–112). Za družinske člane doma so v pripravi srečanja družin s kulturnimi in izobraževalnimi temami. Po vrnitvi pripadnikov z misije se organizirajo družinska srečanja z zahvalnimi bogoslužji. Jubilejna srečanja po vrnitvi domov so družabne narave in zagotavljajo neprisiljeno spremljanje različnih pojavov stresa (posttravmatski stresni sindrom). Pretok informacij med osebjem VVIK zagotavlja odpravljanje pomanjkljivosti, ozaveščanje za soodgovornost in skrb za pripadnike v MOM (Erniša, 2010, str. 113).

3.2.1 Zaupanje v duhovno oskrbo v MOM

Za primerjavo zaupanja pripadnikov SV v duhovno oskrbo, ki je sestavni del podporne službe v MOM, sem uporabil raziskovalni projekt Družboslovna analiza delovanja Slovenske vojske v misijah in v poveljstvih na mednarodnih dolžnostih Fakultete za družbene vede. Projekt je bil narejen na podlagi anketiranja in osebnega intervjuja, in sicer iz treh časovnih točk, pred odhodom kontingenta na misijo, med njo in po vrnitvi z nje. Merjenje je izvedeno pri treh kontingentih SV v Kforju.

Pri odgovorih pripadnikov SVNKON 15 Kforja na vprašanja glede podpornih služb, psihološke službe in duhovne oskrbe je mogoče zaznati razočaranje pri psihološki službi. Zaupanje v psihološko službo se je v času misije zmanjšalo. Prav tako se je zmanjšalo strinjanje s trditvijo, da jim bo psihološka služba SV v času misije gotovo priskočila na pomoč. Pri duhovni oskrbi pa je mogoče zaznati nasproten trend: zaupanje je v času misije naraslo. Vprašani so se po vrnitvi domov močno strinjali, da bi tako vojaški duhovnik kot vojaški psiholog morala biti ves čas prisotna na misiji (Jelušič in dr., 2008).

Odgovori pripadnikov SVNKON 16 Kforja na vprašanja o zaupanju v podporne službe, psihološko službo SV in duhovno oskrbo pripadnikov SV so kazali na to, da je bilo pred odhodom na misijo na precej visoki ravni. V času misije je zaupanje v psihološko službo SV nekoliko padlo in se do konca misije ponovno dvignilo, vendar ni doseglo prvotne ravni. Prav tako je v času misije padlo zaupanje, da bi jim psihološka služba gotovo priskočila na pomoč, če bi bilo to potrebno. Anketiranci so se močno strinjali, da bi psiholog moral biti stalno prisoten na misiji. Po vrnitvi domov so se s tem samo še bolj strinjali. Hkrati pa niso izražali velikega zaupanja v psihologe iz tujih kontingentov in pri njih večinoma ne bi iskali pomoči. Zaupanje v duhovno oskrbo se je v času misije okrepilo. Anketiranci so ves čas misije močno zaupali vojaškemu duhovniku, da bi jim priskočil na pomoč, če bi ga potrebovali. Tudi pri vojaškem duhovniku so se vprašani močno strinjali, da bi moral biti na misiji stalno prisoten (Jelušič in dr., 2008).

Pri kontingentu SVNKON 17 Kforja so zaznali nekaj, česar pri prejšnjih dveh kontingentih niso, in sicer povečanje zaupanja v psihološko službo SV. Zaupanje v psihološko službo SV je v času misije nekoliko padlo, vendar je po koncu misije naraslo in celo preseglo raven zaupanja pred odhodom. Vprašani so se večinoma strinjali,

da bi moral biti psiholog na misiji stalno prisoten. Tudi pri tem kontingentu, tako kot pri SVNKON 16 Kforja, ni zaznati večjega zaupanja v psihologa iz tujega kontingenta in k njemu večinoma ne bi šli, če bi potrebovali pomoč. V času misije je naraslo zaupanje v to, da bi jim psihološka služba SV v času misije gotovo priskočila na pomoč. Zanimivo je, da so pred odhodom še pričakovali, da bodo na misiji pogrešali njihovega bataljonskega psihologa, pa so potem na misiji ugotovili, da ni tako. Zaupanje v duhovno oskrbo je ves čas misije ostalo na visoki ravni. Že tako visoko zaupanje v to, da jim bo vojaški duhovnik priskočil na pomoč, če bo to potrebno, se je v času misije samo še okrepilo. Vprašani so se strinjali, da mora biti vojaški duhovnik stalno prisoten na misiji (Jelušič in dr., 2008).

»Pri raziskovanju stopnje zaupanja v podporne službe je pri vseh kontingentih mogoče opaziti zmanjšanje zaupanja v psihološko službo med misijo in krepitev zaupanja v duhovno oskrbo. Le v zadnjem kontingentu vključenih v raziskavo SVNKON 17 Kforja je bilo pri psihološki službi mogoče opaziti drugačno težnjo, zaupanje v psihološko službo se je med misijo povečalo in raziskovanci so se bolj strinjali, da jim bo psiholog pomagal, če bi bilo treba. V vseh treh kontingentih so se raziskovanci ves čas zelo strinjali, da bi morala biti tako vojaški psiholog kot vojaški duhovnik nenehno na misiji.« (Vuga, 2009, str. 20)

»Ves čas raziskovanja so pripadniki ne glede na misijo zelo dobro sprejeli vojaške duhovnike. Najbolj zanimivo pri tem je, da stopnja vernosti, ki jo izražajo pripadniki, nima večjega vpliva na ocene delovanja vojaškega duhovnika. Vojaškega duhovnika in njegove aktivnosti so dobro sprejeli tako tisti, ki sebe označujejo za verne, kot tisti, ki sebe nimajo za verne. To je dokaz, da je vojaškim duhovnikom v SV z njihovim delovanjem uspelo preseči okvire verske službe in so dosegli, da pripadniki v njih vidijo bolj osebe, ki jim lahko zaupajo, jih razumejo in jim bodo pomagale, kot pa znanilce vere.« (Juvan, 2009, str. 24)

3.3 Domoljubna istovetnost

S pastoralnim in družabnim delovanjem osebje VVIK visoko spoštuje in goji vrednoto domoljubja kot edinstvenega daru posebej za pripadnike. Pri tem dobiva celotna slika svojstven značaj enotnosti, ker poveže civilno čutenje z osebno naravnostjo in vojaško pripadnostjo (Pregelj, 2005, str. 94). Moralna verodostojnost verskega osebja je učinkovit instrument izvajanja in poglobljanja domoljubnih vsebin med pripadniki SV (Stres, 2010, str. 11).

Že pri osnovnih usposabljanjih vojakov ima versko osebje posebno vlogo pri domoljubju. Domoljubna usmerjenost v enoti se kaže z dejavnim sodelovanjem pred državnimi in vojaškimi prazniki, ko sodelujejo kot svetovalci poveljujočim in poznavalci zgodovine, slovstva in običajev, snovalci, moderatorji in tudi izvajalci. Hkrati krepijo ob teoriji in dejavnosti čut za domovinsko »višje dobro« in ga integrirajo s kohezivnostjo v smislu ciljnosti in smiselnosti vsega. Posebno v MOM je versko osebje poleg »prinašalca svetega« tudi »vonj po domačem«, ker to tudi so.

Sklep Slovenska vojska je majhna in učinkovita. Zgled tega je duhovna oskrba v SV, organizirana v obliki vojaškega vikariata. Ta je eden najmanjših in najmlajših vikariatov, vendar je danes razpoznaven tako znotraj slovenskega obrambnega sistema kot tudi v zvezi Nato in Partnerstvu za mir, kar kaže na to, da je versko osebje svojemu delu izjemno predano in ga opravlja z izrednim veseljem.

Z uvedbo duhovne oskrbe v SV in dobrim delom verskega osebja je v SV kot vojski demokratične države bil narejen velik korak naprej na naslednjih področjih:

- uveljavljanje demokratičnih standardov v vojaškem sistemu;
- uveljavljanje človekovih temeljnih in neodtujljivih pravic (konkretno verske svobode);
- poudarjanje vključenosti pripadnika SV v družinsko in civilno okolje ter večje upoštevanje tega v vojaškem sistemu;
- nadaljnje prizadevanje za vrednote pripadnika SV, etični kodeks in njegovo implementacijo;
- poudarjanje etičnosti vojskovanja, saj versko osebje poudarja, da je vojskovanje, skladno z mednarodnim vojnim in humanitarnim pravom, minimum etike;
- pripadniki SV in družinski člani imajo redno zagotovljeno duhovno oskrbo doma, v času vojaških vaj in v MOM;
- poveljujoči (in drugi pripadniki) so dobili sogovornika in svetovalca s področja etike, morale in religijskih vprašanj.

Versko osebje v SV tako opravlja raznovrstna in zahtevna dela. Nekatere naloge so izrazito pastoralne, kot sta oznanjanje vere in podeljevanje zakramentov, druge pa so bolj specifične in se vežejo na posebnost vojaškega poklica in življenja. Na prvem mestu je skrb za človeka, za vojaka. Vojaku služijo na njegovih poteh, ga spremljajo v njegovih naporih in veselju, vedno so jim na voljo za pogovor ali spoved, z njimi so v miru in vojni, v domovini in v enotah za podporo miru. Z enako skrbjo, čeprav večinoma v okviru svojega prostega časa, spremljajo tudi njihove družine. S svojo navzočnostjo oznanjajo med vojaki vero in evangelij z različnimi oblikami bogoslužja, verouka, predavanj ter različnimi srečanji za vojake in njihove družinske člane. Vojaške osebe, ki to želijo, pripravljajo na zakramente in jih tudi podeljujejo.

Slovenska vojska velik del svojih nalog opravlja tudi na dolžnostih v tujini, zato je zelo pomembno, da vojaški duhovnik spremlja vojake tudi v operacijah kriznega odzivanja. Tam je njegova navzočnost še toliko bolj potrebna in zaželena in je včasih lahko celo bistvena za uspeh mirovne misije.

SV se je z uvedbo duhovne oskrbe v SV pridružila zvezi vojsk, v kateri visoko cenijo spoštovanje osebe in v ta namen tudi sistemsko odgovarjajo: razvijajo svoje institucije v korist celostne skrbi za pripadnike. Tudi na mednarodnih kaplanskih srečanjih je SV postala prepoznavna po svojem prizadevanju v skrbi za sočloveka in po notranji urejenosti. Pripadniki imajo tako s prihodom in dejavnim delovanjem verskega osebja tisto »več«, kar pomeni osebno zadovoljstvo. Tudi vojaška hierarhija prepozna pozitiven vpliv verskega osebja na počutje v enotah. Njihova vloga posredništva med konflikti interesov je stalna in vodi v pomiritve ter rešitve.

Literatura

1. Bock, M., 1998. *Religion within the armed forces – Military Chaplaincy in an International Comparison*. Strausberg: Forum international 20, SOWI.
2. Erniša, G., 2010. *Delovanje v operacijah kriznega odzivanja*. V: *Vojaški vikariat, 10 let delovanja*. Ljubljana: MO RS.
3. Gröger, R., in dr., 2001. *Militärseelsorge in Österreich*. Graz: Verlag Styria Graz.
4. Gruber, F., 1993. *Edwin Stadelmann, Uno – Seelsorger, Ein Guter Hirte*. Wein: Bundesministerium für Landesverteidigung Militärordinariat.
5. *Herausgegeben vom Katholischen Militärbischofsamt Berlin, 2006. Kirche unter Soldaten, 50 Jahre Katholische Militärseelsorge in der Deutschen Bundeswehr*. Berlin: Verlag F.W. Cordier Heiligenstadt.
6. *Humanitarian law and religions, 2007. 2nd International Course for the Formation of Catholic Military Chaplains to Humanitarian law*. Rome: Libreria editrice Vaticana.
7. Jakopič, M., 2010. *Duhovna oskrba v operacijah kriznega odzivanja*. V: *Vojaški vikariat, 10 let delovanja*. Ljubljana: MO RS.
8. Jelušič, L. in dr., 2008. *Raziskovalni projekt »družboslovna analiza delovanja slovenske vojske v misijah in v poveljstvih na mednarodnih dolžnostih«*. Ljubljana: FDV.
9. Juvan, J., 2009. *Ožje okolje misije: Delo v večkulturnem okolju je neprecenljiva izkušnja*. Slovenska vojska (XVII/13), str. 24.
10. Muhič, V., 2005. *Vpetost VVIK v Slovensko vojsko in Cerkev*. V: *Zvest Bogu in domovini, Zbornik ob 5. obletnici Vojaškega vikariata*. Ljubljana: MO RS.
11. Muhič, V., in Kračun, S., 2010. *Vpetost v življenje verske skupnosti*. V: *Vojaški vikariat, 10 let delovanja*. Ljubljana: MO RS.
12. Plut, J., 2002. *Za pravice človeka*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
13. Plut, J., 2005. *Mednarodno sodelovanje Vojaškega vikariata*. V: *Zvest Bogu in domovini, Zbornik ob 5. obletnici Vojaškega vikariata*. Ljubljana: MO RS.
14. *Pravilnik o organizaciji dela religiozne duhovne oskrbe*. Uradni list RS, 58/2003.
15. Pregelj, M., 2005. *Vojak, vojska, vojna in vera*. V: *Zvest Bogu in domovini, Zbornik ob 5. obletnici Vojaškega vikariata*. Ljubljana: MO RS.
16. Stres, A., 2010. *Deset let Vojaškega vikariata*. V: *Vojaški vikariat, 10 let delovanja*. Ljubljana: MO RS.
17. Šteiner, A., 2010. *Da nas prihodnje preizkušnje ne bi pahnilo v brezno pogube*. V: *Vojaški vikariat, 10 let delovanja*. Ljubljana: MO RS.
18. *The Chaplain's Manual - Land Force, 1998. Ministrstvo za obrambo Kanada, (B-GL-346-001/FP-000, 1998), str. 5.*
19. Urek, A., 2001. *Osebna vpetost v Slovensko vojsko*. V: *Vojaški vikariat, 10 let delovanja*. Ljubljana: MO RS.
20. *VS (Izjava o verski svobodi), II. vatikanski koncil, z dne 7. decembra 1965, točka 8.*
21. Vešnar, M., 2005. *Celostna skrb za pripadnike Slovenske vojske*. Slovenska vojska (XIII/6), str. 13–15.
22. Vuga, J., 2009. *Ožje okolje misije: Delo v večkulturnem okolju je neprecenljiva izkušnja*. Slovenska vojska (XVII/13), str. 20.